

Miejsce na identyfikację szkoły

dysleksja

ARKUSZ PRÓBNEJ MATURY Z OPERONEM HISTORIA

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

**LISTOPAD
ROK 2008**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 20 stron (zadania 1–30). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **100 punktów**.

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

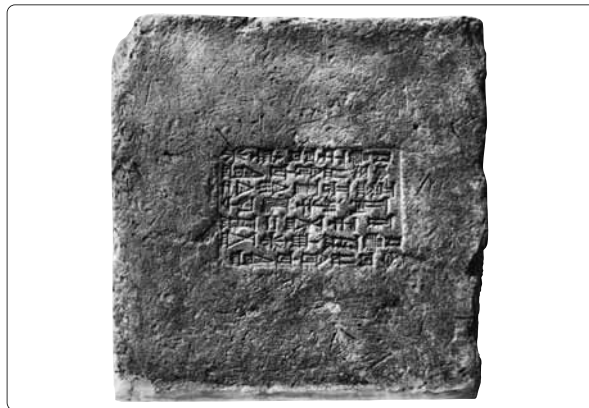
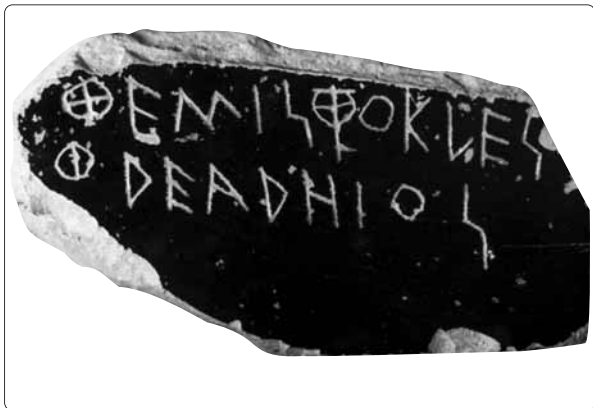
PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

Zadanie 1. (3 pkt)

Pod fotografiami wpisz nazwy starożytnych cywilizacji, z którymi są związane zaprezentowane za-
bytki.

a)

b)

c)

Zadanie 2. (3 pkt)

Do opisów w tabeli dopisz nazwy urzędników z czasów starożytnego Rzymu.

a)	Niższy urzędnik w starożytnym Rzymie, który niosąc pęki różeg z zatknię- tym w nich toporem, poprzedzał pretora, konsula lub dyktatora.	
b)	W starożytnym Rzymie reprezentowali interesy plebejuszy, mieli prawo weta wobec postanowień senatu.	
c)	Urzędnik posiadający nieograniczoną władzę cywilną i wojskową. Spra- wował funkcję przez 6 miesięcy.	

Zadanie 3. (6 pkt)

Przeanalizuj tekst źródłowy i wykonaj polecenia.

Tych helotów, którzy według własnego mniemania odznaczyli się na wojnie, wezwali do zgłoszenia się. Zapowiedzieli, że dadzą im wolność. W rzeczywistości miała to być próba: sądzili bowiem, że ci heloci, którzy najbardziej pragną wolności, pierwsi także ośmielą się zbuntować przeciw Lacedemonczykom. Wybrano z nich około dwóch tysięcy; z wieńcami na głowie obchodzili oni świątynie jako ci, którzy mają być wyzwoleni; niedługo potem zniknęli i nikt nie wiedział, co się z nimi stało.

Tukidydes, *Wojna peloponeska*, tłum. K. Kumaniecki, Warszawa 1988.

a) Wyjaśnij, kim byli heloci.

.....
.....

b) Podaj nazwy dwóch innych warstw funkcjonujących w opisywanym społeczeństwie.

.....

c) Wyjaśnij, jaki wpływ na organizację życia społecznego w państwie opisanym w źródle miało istnienie grupy helotów.

.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 4. (3 pkt)

Do opisanych w tabeli wydarzeń dobierz po jednej osobie z podanej pod tabelą listy.

a)	Reforma ustrojowa Aten	
b)	Zwycięstwo w bitwie po Kannami	
c)	Odesłanie insygniów cesarskich do Konstantynopola	

Likurg, Solon, Hannibal, Scypion Afrykański, Odoaker, Teodoryk

Zadanie 5. (5 pkt)

Przeanalizuj fotografię, a następnie, posiłkując się wiedzą pozaźródłową, wykonaj polecenia.

a) Podaj nazwę stylu architektonicznego, w którym zbudowano ukazaną na zdjęciu świątynię.

.....

b) Elementom architektonicznym oznaczonym na fotografii cyframi rzymskimi przyporządkuj właściwe nazwy z poniższej listy, wpisując po jednej w odpowiednie rubryki tabeli.
ikonostas, westwerk, żygacz, fryz, krużganek, biforium, wimperga, apsyda, rozeta

I.	
II.	
III.	
IV.	

Zadanie 6. (4 pkt)

Do przedstawionych w tabeli opisów zajęć rzemieślników dopisz nazwy rzemiosł.

a) Wytwarzanie kół do wozów	
b) Wytwarzanie zbroj, kolczug, szyszaków	
c) Wyprawianie skór	
d) Wytwarzanie instrumentów strunowych	

Zadanie 7. (2 pkt)

Podane w tabeli wydarzenia z polskiego średniowiecza uporządkuj chronologicznie, wskazując to, które było pierwsze, i to, które było ostatnie. Przy pierwszym wpisz cyfrę 1, przy ostatnim cyfrę 6. Pozostałych nie oznaczaj.

a) Bitwa pod Płowcami	
b) Koronacja Przemysła II	
c) Pierwsza unia personalna Polski i Węgier	
d) Pokój w Budziszynie	
e) Unia w Krewie	
f) Rzeź gdańszczan dokonana przez Krzyżaków	

Zadanie 8. (3 pkt)

Przeanalizuj dane statystyczne z diagramu ukazującego szacunkowe zmiany zaludnienia niektórych krajów europejskich w średniowieczu, a następnie wykonaj polecenia.

Lata	Ludność											
	Polska		Kraje włoskie		Francja		Niemcy		Anglia		Moskwa	
	w mln	na 1 km ²	w mln	na 1 km ²	w mln	na 1 km ²	w mln	na 1 km ²	w mln	na 1 km ²	w mln	na 1 km ²
1000	1,25	5	7	24	9	17	5,4	10	2,5	8	8,5	2
1350	2,0	8	8	28	15	28	8,5	16	3,3	11	12	2
1500	3,4	13	11	38	15,5	29	10,8	20	5	16	15,1	3

a) Podaj nazwę państwa, w którym między XI a XV w. najbardziej wzrosła gęstość zaludnienia.

.....

b) Podaj nazwę kraju najrzadziej zaludnionego ok. 1350 r.

.....

c) Podaj nazwę kraju mającego najwięcej ludności pod koniec XV w.

.....

Zadanie 9. (6 pkt)

Przeanalizuj fragment średniowiecznej kroniki, a następnie, posiłkując się wiedzą pozaźródłową, wykonaj polecenia.

[...] *Dotychczas jednak w takich pogrążony był błędach pogaństwa, że wedle swego zwyczaju siedmiu żon zażywał. W końcu zażądał w małżeństwo jednej bardzo dobrej chrześcijanki z Czech, imieniem Dąbrówka. Lecz ona odmówiła poślubienia go, jeśli nie zarzuci owego zdrożnego obyczaju i nie przyrzeknie zostać chrześcijaninem. Gdy zaś on [na to] przystał, że porzuci ów zwyczaj pogański i przyjmie sakramenta wiary chrześcijańskiej, pani owa przybyła [...] z wielkim orszakiem [...], ale nie pierwszej podzieliła z nim łożę małżeńskie, aż powoli a nie pilnie zaznajamiając się z obyczajem chrześcijańskim i prawami kościelnymi, wyrzekł się błędów pogaństwa i przeszedł na łono matki – Kościoła.*

a) Podaj nazwę kraju, którego dzieje opisano w źródle, i imię głównej postaci występującej w tekście.

.....

b) Wyjaśnij, jaka była zdaniem kronikarza przyczyna przyjęcia chrztu przez władcę. Oceń, czy kronikarz miał rację. Uzasadnij swoje zdanie, podając dwa argumenty.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 10. (2 pkt)

Przeanalizuj źródła ikonograficzne, a następnie przy dwóch fotografiach ukazujących zabytki w stylu gotyckim postaw znaki X.

a)

b)

c)

d)

Zadanie 11. (4 pkt)

Do niżej wymienionych nazw dynastii dopisz po jednej nazwie państwa, w którym dana dynastia panowała w średniowieczu.

- a) Ludolfingowie
- b) Kapetyngowie
- c) Rurykowicze
- d) Arpadzi

Zadanie 12. (4 pkt)

Przeanalizuj tekst źródłowy, a następnie, posiłkując się wiedzą pozazródłową, wykonaj polecenia.

W tym czasie, gdy król [...] był więziony w Anglii [...] wielkie szaleństwo ogarnęło chłopów [...]. Gdy zebrali się, ruszyli bez żadnej rady i bez żadnej broni, jeżeli nie liczyć patek okutych i noży [...]. Wdarli się do dworu, zabili rycerza, jego żonę i dzieci małe i duże, po czym spalili dwór. Tak czynili w wielu zamkach i osadach. A pomnożyli się tak bardzo, że było ich prawie sześć tysięcy [...]. Gdy panowie z Beauvaisis, z Corbie, z Vermendois i z ziem, gdzie ci podli ludzie przebywali i czynili te niegodziwości i szaleństwa, ujrzeni, że ich domy są zniszczone, a przyjaciele zabici, zwrócili się o pomoc do swych przyjaciół z Hainaut, Flandrii i Brabancji. Zebrali się wszyscy panowie z kraju wraz z wezwanymi cudzoziemcami i poczęli mordować bez wahania owych podłych chłopów [...] bez litości i bez pardonu [...] a tak się już oni rozmnożyli, że gdyby zgromadzono ich razem byłoby więcej niż sto tysięcy ludzi [...]. A gdy pytano ich, dlaczego oni to czynili, odpowiadali, że [...] sądzili, że w ten sposób zdołają wybić w pień całą szlachtę i możnych tego świata.

Cyt. za: W. Korta, *Sytuacja wsi feudalnej do XV w. Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, nr 7, Warszawa 1959.

a) Podaj nazwę kraju, w którym działy się opisywane w tekście wydarzenia, oraz nazwę, jaką określa się te wypadki.

.....

b) Wyjaśnij, jak zakończyły się wydarzenia opisane w tekście.

.....
.....

c) Podaj nazwę zbrojnego konfliktu międzynarodowego toczącego się w wymienionym przez siebie w punkcie a) państwie i w czasie opisanych przez źródło zająć.

.....

Zadanie 13. (4 pkt)

Podaj po dwa podobieństwa i dwie różnice między wyznaniem luterańskim i kalwińskim.

Podobieństwa:

.....
.....

Różnice:

.....
.....

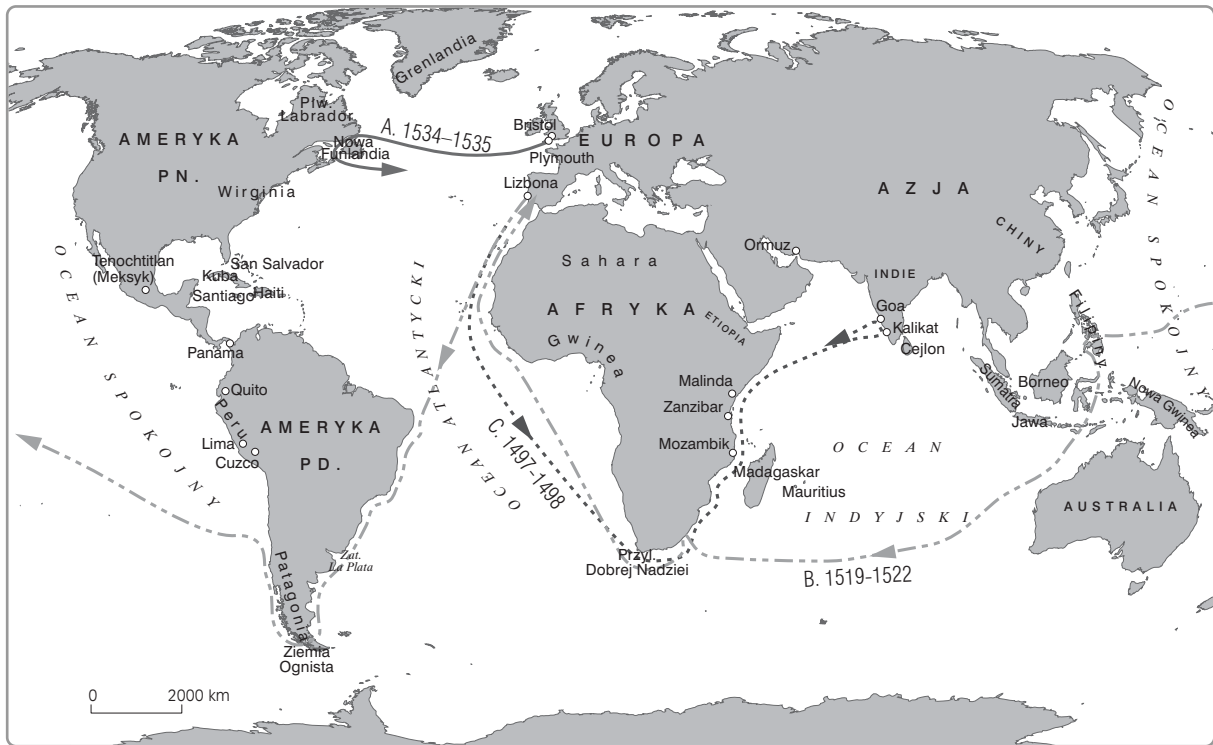
Zadanie 14. (4 pkt)

Rozpoznaj prawdziwe i fałszywe stwierdzenia dotyczące rewolucji we wczesnonowożytnej Anglii i wpisz odpowiednio przy każdym ze stwierdzeń prawda lub fałsz.

a) Independenci nie uznawali autorytetu Kościoła anglikańskiego lecz uznawali autorytet Kościoła prezbiteriańskiego.	
b) Długi Parlament zwołano po raz pierwszy w 1640 r.	
c) Zwolenników króla w okresie wojny domowej nazywano okrągłogłowymi.	
d) Oliver Cromwell sprawował godność Lorda Protektora do 1653 r.	

Zadanie 15. (3 pkt)

Przeanalizuj mapę, a następnie wpisz do tabeli nazwiska odkrywców, których trasy wypraw oznaczono literami.

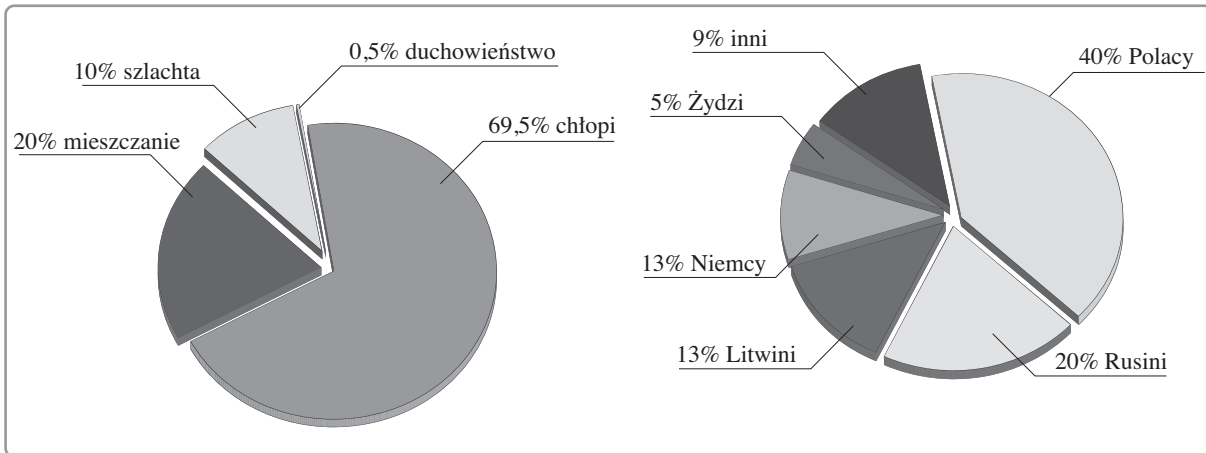

A.	
B.	
C.	

Wszystkie arkusze maturalne znajdziesz na stronie: arkuszematuralne.pl

Zadanie 16. (5 pkt)

Przeanalizuj diagramy statystyczne, a następnie, posiłkując się wiedzą pozazródłową, wykonaj polecenia.

Struktura społeczna i narodowościowa Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVI w.

a) Odczytaj z diagramu i napisz, która grupa społeczna była najliczniej reprezentowana w Rzeczypospolitej. Opisz jej udział w sprawowaniu władzy i wyjaśnij przyczyny tego stanu.

.....

.....

.....

.....

b) Odczytaj z diagramu, która z grup etnicznych (nie licząc Polaków) była najliczniej reprezentowana w Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Wyjaśnij, jakie wydarzenia z historii zdecydowały o takim stanie.

.....

.....

.....

Zadanie 17. (5 pkt)

Przeanalizuj fragment opracowania naukowego, a następnie, posiłkując się wiedzą pozazródłową, wykonaj polecenia.

O reformach wojskowych Gustawa II Adolfa

Przede wszystkim udoskonalono i rozszerzono system poboru do piechoty. [...] Poborowi podlegali, z niewielkimi wyjątkami, wszyscy mężczyźni [stanu mieszczańskiego i chłopskiego] w wieku 18–40 lat, podzieleni na dziesiątki. Podczas poboru każda dziesiątka musiała dostarczyć do wojska jednego uzbrojonego i umundurowanego żołnierza. [...]

Dzięki zmniejszeniu kalibru znacznie zmalała waga muszkietu, zaś wprowadzenie specjalnego ładunku papierowego, [...] uprościło i skróciło czas ładowania, zwiększając w konsekwencji jego szybkostrzelność. [...] Na skutek tych zmian armia [...] przeszła do taktyki walki ogniowej, odgry-

wającej coraz większą rolę na polach bitew całej Europy. Jej walory obronne znacznie zwiększyło zastosowanie umocnień polowych [...].

Dzięki reformom Gustawa Adolfa armia [...] uzyskała optymalną ruchliwość, wielką siłę ognia oraz potężną moc przełamującą, co zjednało jej niebawem opinię najlepszej siły zbrojnej w Europie.

L. Podhorecki, *Rapier i koncerz*, Warszawa 1985.

a) Podaj nazwę kraju, którego armię przedstawiono w tekście, oraz wiek, w którym przeprowadzono opisane reformy.

b) Wyjaśnij własnymi słowami, na czym polegały reformy wojskowe Gustawa II Adolfa.

.....
.....
.....
.....
.....

c) Podaj nazwy dwóch konfliktów zbrojnych, w których wzięła udział zreformowana armia (w wieku, w którym przeprowadzono reformy).

.....
.....

Zadanie 18. (3 pkt)

Przeanalizuj tekst źródłowy, a następnie, posiłkując się wiedzą pozazródłową wykonaj polecenia.

Testament polityczny Fryderyka II

W takim państwie jak [moje] jest rzeczą konieczną, aby władca [...] osobiście wykonywał rządy w sprawach wewnętrznych państwa, o wiele jeszcze bardziej jest niezbędne, aby kierował osobiście polityką, zawierał alianse, które uważa za odpowiednie [...]. Finanse, rządy wewnętrzne, polityka i sprawy wojskowe są tak ściśle ze sobą związane, że nie sposób zajmować się jedną z tych dziedzin obchodząc się bez innych. [...] Dobry rząd winien opierać się na systemie tak dobrze zbudowanym jak system filozoficzny; wszystkie środki muszą być dokładnie rozważone, finanse, polityka wojsko zmierzać winny do jednego celu, jakim jest wzmocnienie państwa i powiększenie jego potęgi. [...] Panujący jest pierwszym sługą państwa; jest dobrze opłacony za to, by podtrzymywał godność swego stanowiska; żąda się jednak od niego, aby pracował skutecznie dla państwa i przynajmniej zasadniczym sprawom poświęcał swą uwagę.

Cyt. za: T. Maresz, K. Juszczyk, *Historia w tekstach źródłowych*, t. 2, Rzeszów 1996.

a) Podaj nazwę państwa i wiek, w którym powstał cytowany tekst źródłowy.

.....

b) Spośród poniższych podkreśl nazwę tego systemu ustrojowego, który opisany jest w tekście źródłowym.

- monarchia patrymonialna
- monarchia stanowa
- absolutyzm
- absolutyzm oświecony
- republika

Zadanie 19. (2 pkt)

Przeanalizuj przedstawiony niżej herb, a następnie podaj nazwę państwa, którego godło stanowił, oraz roczną datę utworzenia tego państwa.

.....
.....

Zadanie 20. (2 pkt)

Uporządkuj chronologicznie wydarzenia z dziejów walk o niepodległość Polski umieszczone w tabeli, wpisując przy najwcześniejszym cyfrę 1, przy najpóźniejszym cyfrę 5. Pozostałych wydarzeń nie oznaczaj.

a) Powstanie listopadowe	
b) Powstanie kościuszkowskie	
c) Rabacja galicyjska	
d) Powstanie krakowskie	
e) Powstanie styczniowe	

Zadanie 21. (1 pkt)

Do zaprezentowanej niżej mapy dobierz właściwy podpis z listy umieszczonej pod mapą i podkreśl go.

- Rzeczpospolita po I rozbiornie
- Rzeczpospolita po II rozbiornie
- Księstwo Warszawskie
- Królestwo Polskie
- Wielkie Księstwo Poznańskie

Zadanie 22. (4 pkt)

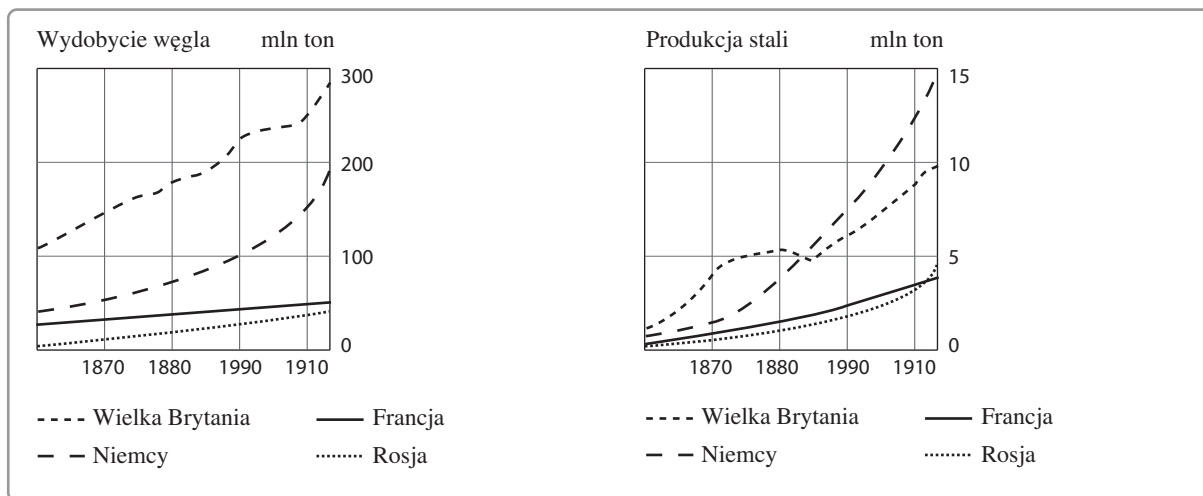
W tabeli wymieniono pary państw, które w XIX w. rywalizowały ze sobą o wpływy polityczne i gospodarcze w różnych rejonach świata. Do każdej z rubryk dobierz i wpisz właściwy rejon rywalizacji.

Korea, Afganistan, Maroko, Sudan

a) Wielka Brytania–Rosja	
b) Francja–Niemcy	
c) Rosja–Japonia	
d) Wielka Brytania–Francja	

Zadanie 23. (4 pkt)

Przeanalizuj wykresy statystyczne, a następnie, posługując się wiedzą pozaźródłową, wykonaj polecenia.

a) Podaj nazwy dwóch państw, które odnotowały najszybszy wzrost poziomu wydobycia węgla i produkcji stali.

.....

b) Wyjaśnij, dlaczego doszło w tych dwóch państwach do gwałtownego wzrostu produkcji stali.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Wszystkie arkusze maturalne znajdziesz na stronie: arkuszematuralne.pl

Zadanie 24. (4 pkt)

Reprodukcjom dzieł sztuki przyporządkuj nazwy wypisanych niżej nurtów artystycznych, wpisując je w wykopkowania pod ilustracjami.

surrealizm, kubizm, realizm, impresjonizm, dadaizm, konstruktywizm, ekspresjonizm, socrealizm

a)

b)

c)

d)

Zadanie 25. (5 pkt)

Przeanalizuj fragment opracowania popularnonaukowego, a następnie, posiłkując się wiedzą pozazródłową, wykonaj polecenia.

Gospodarcze plany Eugeniusza Kwiatkowskiego

Pierwszy z tych planów – opracowany przy współudziale marszałka Rydza-Śmigłego i ministra spraw wojskowych – gen. Kasprzyckiego – zakładał sześcioletnią (1937/38 – 1943/44) rozbudowę polskich sił zbrojnych. Drugi – był programem inwestycyjnym rządu polskiego na okres: 1 lipca 1936–30 czerwca 1940 i przewidywał wydatkowanie na aktywizację okręgów zacofanych oraz wzmocnienie obronności państwa kwoty – początkowo 1,8 a od stycznia 1937 – 2,4 mld złotych. Ponieważ niebawem okazało się, że drugi z tych planów zostanie ukończony przed terminem (stało się to rzeczywiście już

w marcu 1939), w dniu 2 grudnia 1938 Kwiatkowski przedstawił sejmowi olbrzymi, piętnastoletni plan inwestycyjny na okres: 1 kwietnia 1939–31 marca 1954. Plan ten podzielony został na pięć etapów trzyletnich. W latach 1939–1942 miała się dokonać rozbudowa przemysłu zbrojeniowego, w latach 1942–1945 – powinien nastąpić rozwój sieci komunikacyjnej, w latach 1945–1948 – poprawa położenia wsi, w latach 1948–1951 – ogólna urbanizacja i industrializacja kraju, połączona z polonizacją struktury miast polskich, w latach 1951–1954 – ostateczne zatarcie różnic między Polską A i Polską B.

L. Malinowski, *Politycy Drugiej Rzeczypospolitej 1918–1939*, cz. 1, Toruń-Warszawa 1995.

a) Wyjaśnij, jaką rolę w planach gospodarczych Eugeniusza Kwiatkowskiego odgrywała armia.

.....

.....

.....

b) Przedstaw różnice między Polską A a Polską B.

.....

.....

.....

.....

c) Oceń, jak obecnie wygląda porównanie Polski A i Polski B. Uzasadnij swoje zdanie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 26. (2 pkt)

Uporządkuj chronologicznie wydarzenia kampanii wrześniowej 1939 r., przy najwcześniejszym wstawiając liczbę 1, zaś przy najpóźniejszym liczbę 5. Pozostałych wydarzeń nie oznaczaj.

a) Kapitulacja Helu	
b) Zakończenie bitwy pod Kockiem	
c) Zakończenie bitwy nad Bzurą	
d) Ewakuacja rządu polskiego do Rumunii	
e) Kapitulacja Westerplatte	

Zadanie 27. (3 pkt)

Spośród stwierdzeń z tabeli dotyczących losów Polaków w czasie II wojny światowej rozpoznaj stwierdzenia prawdziwe i fałszywe, wpisując przy nich odpowiednio prawda lub fałsz.

a) Mordu na tysiącach Polaków pogrzebanych w Katyniu dokonali hitlerowcy z SS.	
b) Akcja Specjalna AB przeprowadzona przez Niemców w Krakowie miała na celu likwidację tamtejszych Żydów.	
c) Akcję paszportyzacji przeprowadzono wobec Polaków zamieszkujących Generalne Gubernatorstwo.	

Zadanie 28. (1 pkt)

Wśród wymienionych niżej polskich formacji z okresu II wojny światowej podkreśl tę, która miała najsilniejsze związki z polityczną lewicą.

- a) Narodowe Siły Zbrojne
- b) Związek Walki Zbrojnej
- c) Służba Zwycięstwu Polski
- d) Armia Krajowa
- e) Armia Ludowa
- f) Organizacja Wojskowa Związek Jaszczurczy

Zadanie 29. (1 pkt)

Podkreśl poprawnie chronologicznie ułożony ciąg przywódców komunistycznych w PRL.

- a) Gomułka–Bierut–Gierek–Jaruzelski
- b) Bierut–Gomułka–Gierek–Jaruzelski
- c) Bierut–Gierek–Gomułka–Jaruzelski
- d) Gomułka–Bierut–Jaruzelski–Gierek

Zadanie 30. (2 pkt)

Przeanalizuj tekst źródłowy, a następnie podaj nazwę państwa, którego dziejów on dotyczy. Swoimi słowami opisz zmiany, jakie wprowadzili w swoim kraju Czerwoni Khmerzy.

O reżimie Czerwonych Khmerów

W styczniu 1976 roku Czerwoni Khmerzy zabrali się ostatecznie do zastosowania w praktyce swojej teorii. [...] Co znaczyło: pracuj i nie lamentuj, nie zważaj na przeszkody, zgódź się kopać zie-

mię po 18 i 20 godzin na dobę, i to codziennie, jedz tylko kleik ryżowy. [...] Zrobili z nas przymusowych robotników, a my produkowaliśmy coraz mniej i mniej, wyczerpani orką. Chcieli oczyścić kraj z zagranicznych, obcych wpływów, zatem burzyli świątynie Buddy, bo buddyzm przyszedł z Indii. Miasta dla nich były zbyt zachodnie, więc wyrzucili nas z nich. [...] Własność prywatna została zniesiona. [...] Po zakazaniu religii, [...] chcieli także zlikwidować rodzinę. Dzieci miały opuścić rodziców. Starcy swych synów i córki. [...]

Rodziny niszczone, dzieci gdzieś powysyłano, by wychowywały się razem. Nie było już miast, targów, sklepów, restauracji, kawiarni, linii autobusowych, samochodów prywatnych, rowerów, szkół, książek, dzienników i czasopism. Nie było pieniędzy, zegarków, wakacji i świąt.

H. Ngor, [...] *odyseja*, Warszawa 1989.

Wszystkie arkusze maturalne znajdziesz na stronie: arkuszematuralne.pl

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)